

The fun and easy way to
do something like a pro

LANDSMØTE

FOR DUMMIES™

Det er gøy på lands-
møte når du veit hva
du driver med!

**Guiden som
forhåpentligvis gjør
landsmøtet så
interessant at du
ikke sovner.**

Annette L. Raakil
senterungdommen.no

Senterungdommen

SENTERUNGDOMMENS LANDSMØTEGUIDE

Velkommen til høstens høydepunkt, den viktigste arenaen for politikkutvikling, sosialisering, nettverksbygging og organisasjonsutvikling!

Sanger som blir sunget under selve møtet:

- Senterungdommens kampsang (Kom og slå deg ned).
- Nordmannen (Millom bakkar og berg).

* Sangene finner du bakerst i heftet!

HVA ER LANDSMØTET?

Landsmøtet er Senterungdommens høyeste organ, og avholdes i november hvert år. Det er landsmøtet som gjennom sine vedtak og debatter avgjør hvilken vei Senterungdommen skal gå, og hvordan organisasjonen skal drives. Vil du være med på å forme Senterungdommens politikk, eller få fram en sak du brenner for er dette stedet å være! Et godt landsmøte er derfor beskrevet som et aktivt møte med gode, konstruktive debatter og forslag som er saksorientert og egnet for å føre Senterungdommen framover.

HVEM ER TILSTEDE?

- Lokallagene stiller med en representant til landsmøtet.
- Fylkeslagene stiller med 3 utsendinger fra hvert stortingsvalgdistrikt pluss 1 for hvert påbegynt 50 medlem.
- Sentralstyret.
- Senterungdommens stortingsrepresentanter.
- Senterungdommens fylkesordførere, fylkesråd, gruppeledere på fylkesting og ordførere.
- Representanter fra Senterpartiet.
- Senterungdommens kontor.
- Gjester fra andre organisasjoner og ungdomspartier. Disse holder vanligvis en hilsmingstale til landsmøtet i løpet av helga.
- Media?

HVA SKJER PÅ LANDSMØTET?

I året etter stortingsvalg behandler vi fast nytt stortingsvalgprogram for Senterungdommen. På de andre landsmøtene er det ofte behandling av ulike temaprogram eller manifest som tar for seg ulike politisk områder. På agendaen står blant annet:

- Behandling av årsmelding og regnskap fra året som har gått.
- Budsjett og arbeidsplan for året som kommer.
- Ideologisk plattform, en del av planverket vårt, som beskriver den ideologiske grunnmuren, selve grunnlaget for Senterungdommens politikk og standpunkter.
- Vedtektsendringer. Hvert år justerer vi Senterungdommens lover, vedtektene våre. Enten er det ting som kan forenkles, eller så har praksis endret seg, og lovene må endres deretter. Endringsforslag til vedtektene må være landsstyret i hende minst 7 uker før

- ordinært landsmøte. Endringsforslag som skal voteres over av landsmøtet kan ikke justeres eller endres. For at vedtektsendringer skal gjelde, må vedtaket ha 2/3 flertall i landsmøtet.
- Resolusjoner. Innkomne politiske utspill som beskriver nye, endrede eller dagsaktuelle temaer som Senterungdommen har politiske standpunkt i.
  - Valg av nytt sentralstyre. Hvert år er alle medlemmene av Senterungdommens sentralstyre på valg.
  - Landsmøtemiddag. Lørdag kveld feirer vi året som har gått, med en formell middag og finstasen på.

LANDSMØTEVETT:

- Start alle innlegg med "Ordfører, Landsmøte". (Pst! En populær variant er "Vyrde Lands møte").
- Respekter taletiden, og fatt deg i korthet. Slik får alle som vil si noe slippe til.
- Ikke gå på talerstolen for å si at du er enig med forrige taler. Bidra med nye synspunkter eller vinklinger på saken.
- Kom inn til rett tid etter pause. Og ikke ta pause annet enn de som er oppsatt.
- Ønsker du endringer i vedtak må disse som hovedregel leveres skriftlig til ordførerbordet. Forbered deg i god tid, og lever forslaget så tidlig som mulig i saken NB! Husk at det ikke kan leveres endringsforslag i saken om vedtektsendringer.
- Debatter KUN sak, og ikke person. Vær saklig.
- Ikke brenn inne med det du brenner for – kom deg opp på talerstolen!
- Må du forlate møtet, husk å levere nummerlappen. Dette er spesielt viktig under valget, og da skal også stemmesedlene leveres inn.
- OBS! Husk å ha med legitimasjon ved innsjekk på hotellet og på festmiddagen da hotellet kan be om legitimasjon.

LANDSMØTETEGNSPRÅK:

Innlegg:

Når du vil holde innlegg i behandling av saker, holder du nummerlappen høyt opp slik at ordførerbordet ser det. Når du får et bekræftende nikk, er innlegget ditt registrert, og du kan ta ned armen og vente på din tur. Alle kan tegne seg til innlegg inntil strek er satt. Innlegg skal holdes innenfor satt taletid, normalt 3 minutter. Merk at taletiden kan kuttes i løpet av en debatt for å få tid til flere talere.

Replikk:

En replikk er en kort kommentar eller et kort spørsmål til den som holder et innlegg fra talerstolen. Det er ikke anledning til å ta replikk på en som allerede har tatt replikk, og du må melde inn replikken mens den som holder innlegget snakker. Det er åpent for to replikker per innlegg. Når du vil ta en replikk på en taler, viser du det ved å holde nummerlappen din høyt i været, med et rødt ark synlig i bakkant. Husk! Ikke ta en replikk for å si at du er enig, ha noe nytt å tilføre!

Til dagsorden:

Dersom du ønsker at møtet skal gjennomføres på en annen måte enn den praksis vi følger, eller har andre opplysninger som ikke kan tas som innlegg, kan du ta ordet "til dagsorden". Dette er for eksempel hvis saker skal behandles i en annen rekkefølge. For å få ordet til dagsorden holder du

nummerlappen godt synlig for ordførerbordet, og med et grønt ark i bakkant. Når noen ber om ordet til dagsorden stoppes en evt pågående debatt, og den som ber om ordet får det med en gang.

LANDSMØTEFESTEN, LANDSMØTETS HØYDEPUNKT!

- Vanlig antrekk er bunad, kjole eller dress.
- Møt opp i riktig tid, selv om det kan skje at tiden satt av til å gjøre seg klar kan bli kuttet i.
- Landsmøtemiddagen er en høytidelig middag, her følger vi vanlig bordskikk
- Etter middag er det fest! Her følger vi norsk lov, og nyter alkohol deretter.
- OBS: Husk legitimasjon!

LANDSMØTET FRA A TIL Å

Akklamasjon: Å vise at en er enig ved å klappe i hendene. Kan brukes i valg der det kun er én kandidat og det ikke kreves skriftlig valg.

Arbeidsutvalg (AU): Består av leder og de to nestlederne i Senterungdommen med generalsekretær som sekretær. Tar mindre avgjørelser mellom styremøtene, og kan også innstille i saker til landsmøtet.

Benkeforslag: Forslag fra salen på en annen kandidat til sentralstyret enn den valgkomiteen har innstilt.

Budsjett: Planen over hva vi skal bruke og få inn av penger det neste året.

By og land, mann mot mann: Senterungdommens eget brettspill som ble lansert i 2018.

Cellulose: Alt som kan lages av olje, kan også lages av tre! Skogen og det grønne karbonet er den nye olja!

Delegat: Et annet ord for landsmøtedeltager eller representant.

Etterretning: En sak som blir tatt "til etterretning" blir effektivt – dvs godkjent – uten mer dilldall. "Til etterretning" forutsetter en mer aktiv oppfølging av vedtaket enn "til orientering"

Forretningsorden: Spillereglene for hvordan møtet skal avholdes.

Forslag: Forslag om endringer må i hovedsak fremmes skriftlig til ordførerbordet.

Fotografering: Alle delegasjonene fotograferes rett før landsmøtemiddagen. Husk å møte opp til riktig tid for å bli med på bildet!

Fullmakt: Lokallaget eller fylkeslaget har gitt deg fullmakt til å stemme på vegne av dem ved å sette opp navnet ditt. Dette gjøres i eget skjema i forkant av landsmøtet.

Fylkesskilt: Husk å skrive navnet ditt inni fylkesskiltet. Dette blir sendt rundt i løpet av møtet, og er en fin tradisjon for å huske hvem som har representert ditt fylke på ulike landsmøter.

Generaldebatt: Den store, åpne debatten på begynnelsen av landsmøtet. Her kan man gi ris og ros etter året som er gått, ta opp saker du brenner for, eller komme med erfaringer eller formaninger til landsmøtet. Forbered innlegget ditt på forhånd, så får du sagt mer av det du vil si! NB! Husk å holde taletiden!

Generalsekretær: Er ikke militær, men er ansatt av styret for å lede den daglige driften på Senterungdommens kontor i Oslo.

Innlegg: Under en debatt ber du om ordet ved å tegne deg til innlegg ved å rekke nummerskiltet ditt i været. Å gå på talerstolen kan være skummelt første gang, men er ikke farlig. Du kommer aldri til å angre på at du turte! Husk på taletiden!

Innstilling: En innstilling er et anbefalt forslag til hva en skal stemme i en sak. I de forskjellige sakene kan det både være AU, sentralstyret og landsstyret som innstiller forslag til vedtak i sakene. Man behøver ikke å stemme i tråd med innstillingen dersom man er uenig.

Kaffe: Essensielt for å holde seg våken og opplagt på landsmøtet.

Konstituering: Å konstituere møtet vil si å fatte en rekke vedtak som klargjør hvordan møtet skal holdes. For eksempel hvem som styrer ordet, refererer, osv.

Kontra: Ved behov, ber ordføreren om kontra under en votering. Da må alle som er uenig med dem som akkurat har vist sin stemme, vise dette ved å rekke sin nummerlapp i været. Altså: De som stemmer aktivt skal nå holde seg i ro – og omvendt.

Konvolutt: Husk å ta vare på delegatkonvolutten din med stemmesedler og nummerskilt under hele møtet!

Landsmøtemiddag: Årets mest høytidelige middag. Her feirer vi året som har gått, og takker av sentralstyremedlemmer som gir seg.

Landsstyre: Landsstyret styrer organisasjonen mellom årsmøtene, og består av sentralstyret + fylkeslederne. Landsstyret møtes rundt fem ganger i året, og vedtar blant annet resolusjoner og gir sentralstyret føringer i løpet av året.

Langtidsstrategi: Senterungdommens langtidsstrategi sier noe om hva vi skal jobbe med politisk og organisatorisk over lengre tid. Vår første langtidsstrategi ble vedtatt i 2017, og gjelder for fire år av gangen.

Legge til grunn: Når landsmøtet skal fatte et vedtak, legges forslaget til vedtak til grunn for voteringen.

#LMSUL(XX): Husk å bruke emneknaggen når du legger ut bilder, tweets osv fra møtet! XX står for årstallet, så emneknaggen i 2019 er #LMSUL19

Lobbyvirksomhet/å lobbe: Å samle støtte for sitt forslag fra andre delegater/fylker for å vinne en votering, og få gjennomslag for ditt forslag.

Mobiltelefon: Skal være på lydløs!

Observatør: Deltagere på landsmøtet som ikke har stemmerett. Om et fylke tar med flere deltagere enn det de har stemmerett til, kan disse stille som observatører.

Ordførere: De som fører ordet og leder møtet. Gjerne tidligere eller erfarne Senterungdommer. Disse blir valgt av landstyret i forkant av landsmøtet.

Opprop: For å vite hvem som er tilstede foretar generalsekretær opprop på starten av møtet.

Orientering: Saker som inneholder informasjon, men som ikke krever oppfølging tas til orientering.

Pauser: Kommer ved jevne mellomrom. Det er viktig å være tilbake til oppsatt tid, så vi kan bli ferdig med møtet til rett tid.

Planverket: Senterungdommens organisatoriske grunnmur. Består av langtidsstrategien, ideologisk plattform og arbeidsplanen. Sammen beskriver de hvem vi er som ungdomsparti, hvilke saker vi skal jobbe med på lang sikt, og hva vi skal jobbe med i inneværende år. Arbeidsplanen bygger på langtidsstrategien.

Prioriteringsdebatt: Debatten før resolusjonsdebatten starter. Her diskuterer vi i hvilken rekkefølge vi skal behandle resolusjonene i. Resolusjonskomiteen har satt opp et forslag, som landsmøtet debatterer og voterer over. De resolusjonene som havner lengst ned på lista rekkes ikke å bli behandlet, og oversendes landstyret/sentralstyret for behandling der.

Protokoll: Referatet fra landsmøtet.

Quiz: Hvor mange senterungdommer sitter på Stortinget?

Resolusjon: En kort tekst som beskriver en politisk sak, og Senterungdommens standpunkt i denne saken. Resolusjonene sendes inn på forhånd, og debatteres og eventuelt endres i møtebehandlingen.

Resolusjonskomité: Tar imot resolusjonene på forhånd, slår eventuelle like sammen, kan redigere innkomne resolusjoner, og kommer med forslag til behandlingsrekkefølge.

Replikk: En kort kommentar eller spørsmål til et innlegg. Vanligvis er taletiden på replikk ett minutt. NB! Ikke ta replikk for å si at du er enig, men bidra med en nytt synspunkt.

Ro i salen!: Utrop fra ordførerbordet.

Skriftlig avstemming: Stimmelapper finnes i delegatkonvolutten. Avvent instruksjer fra ordfører før du skriver på disse.

Strek: I løpet av debattene i møtet setter ordfører strek etter en stund, slik at debatten kan avsluttes. Etter dette kan en ikke tegne seg til innlegg, men replikker tillates.

Sentertinget: Senterungdommens eget rollespill, der deltagerne blir delt inn i partigrupper, forhandler om regjeringsmakt og behandler saker i Sentertinget.

Sommerleir: Senterungdommens lengste arrangement. Sommerleiren flytter rundt i landet til forskjellige fylkeslag hvert sommer, og er åpen for alle medlemmer.

Talerstolen: Er ikke farlig! Har du ikke vært der oppe, anbefaler vi deg til å tegne deg til et innlegg! Snakk for eksempel om noe du brenner for i generaldebatten!

Tellekorps: Samler inn og teller stemmene ved skriftlige valg. Hjelper også til ved jevne voteringer med aktiv votering med nummerskilt i salen.

Til dagsorden: Skal du kommentere eller foreslå endringer i dagsorden, eller måten møtet føres på, holder du et grønt ark bak nummerskiltet ditt, og rekker det i været. Pågår det en debatt, vil denne bli stoppet for at du skal få ordet fra talerstolen.

Ungdom: Kan mest om saker som er viktig for ungdom!

Valgkomiteen: Legger fram innstillinger til valg av nytt styre.

Vedtak: Det landsmøtet bestemmer, og som organisasjonen skal følge opp videre.

Vedtekter: Senterungdommens lover, de som bestemmer og regulerer hvordan vi skal drifte organisasjonen og bla. hvilke frister vi skal holde oss innenfor.

Votering: Avstemming. Avgjøres enten skriftlig eller ved å rekke nummerskiltet i været/Trykke på mentometerknappen.

Vårslepp: Senterungdommens sentrale skoleringshelg. Arrangeres i mars hvert år på Sundvolden i Buskerud. Åpent for alle, der medlemmene skoles i ulike politiske og organisatoriske tema.

WC: Glimrende sted å sladre i pausene

Ææhh..: Ofte hørt fra talerstolen. Forbered innlegget ditt på forhånd, så slipper du mange av disse!

Øvelse gjør mester: Forbered innlegget ditt godt på forhånd, så tar du landsmøtesalen med storm! Det er veldig få som er perfekte første gang, og jo mer du er på talerstolen, jo tryggere blir du!

Årsmelding: Styrets rapport over hva som har skjedd og hva som er gjort det siste arbeidsåret.

SUDOKU

		6	2	1			4	
4	7		5				9	1
		1		4	8	3		
6	2							
5								7
							2	3
		5	1	2		4		
8	1				4		6	9
	6			7	9	5		

	8			4		1	2	
		7		8	4		3	
				7		8		
		3	5	9				4
				6				
6			2		1	8		
	7			5				
4		1	8			3		
5	9		7				4	

Tre på rad

Kampsangen

Kom og slå deg ned,
her er plass til fler
som vil kjempe for grønn politikk.
Vi gir aldri opp,
vi står på uten stopp.
Vi skal seire for grønn politikk!
Sjøl om vegen er
både tung og tverr,
skal vi målet I fellesskap nå.
Senterungdommens krav
Slår igjennom en dag,
Vi skal seire med vår politikk!

Nordmannen

Av: Ivar Aasen

1. Mellom Bakkar og Berg ut med Havet
heve Nordmannen fenget sin Heim,
der han sjølv hever Tufterna gravet
og sett sjølv sine Hus uppaa deim.
2. Og han vandast til Vaagnad og Møda,
der han laut vera herdig og sterk;
og han høyrer med Hugnad ei Røda
um stor Manndom og dugande Verk.
3. Fram paa Vetteren stundom han tenkte:
Giv eg var i eit varmare Land.
Men naar Vaarsol i Bakkarne blenkte,
fekk han Hug til si heimlege Strand.
4. Naar han kom paa de rikaste Leider,
saag han tidt, at han litet var kjend;
men han visste ein Vyrndad og Heider
som kan bu i den armaste Svend.
5. Lat deim hava den Æra, dei kunna,
og sin Rikdom og Styrke dertil,
naar som berre dei meg vilja unna
og faa raada min Arv, som eg vil.

Sud om havet han stundom laut skrida,
der var rikdom på benkjer og bord.
Men kringum såg han trældomen kvida,
og so vende han atter mot nord.

Lat no andre om storleiken kivast
lat deim bragla med rikdom og høg
Millom kaksar eg litet kann trivast
Millom jamningar helst er eg nøgd.

Lat deim hava den æra dei kunna
og sin rikdom og styrkje dertil
når då berre dei meg villa unna
og få rå om min arv som eg vil.